

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (ΕΕΚ)

Διαπιστώσεις και Πολιτικές Επιλογές

Παναγιώτης Α. Κατσούλης,
Καθηγητής Μαθηματικών & Πληροφορικής, ΕΠΑΛ Μεσολογίου

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (ΕΕΚ)

Διαπιστώσεις και Πολιτικές Επιλογές

Παναγιώτης Α. Κατσούλης,
Καθηγητής Μαθηματικών & Πληροφορικής, ΕΠΑΛ Μεσολογγίου

Μάρτιος 2021

Το «Εθνικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης» είναι πλέον νόμος του κράτους και μια ακόμη μεταρρύθμιση ή βίαιη αντιμεταρρύθμιση, αναλόγως με την οπτική γωνία θέασης, βρίσκεται προ των πυλών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ). Προηγήθηκε εν μέσω καραντίνας και με αποκλειστική ευθύνη της ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ, ένας προσχηματικός και σε πλήρη αναντιστοιχία με τη σπουδαιότητα του όλου ζητήματος «κοινωνικός διάλογος». Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα άρθρα του σχεδίου νόμου: 97 άρθρα κατατέθηκαν στη δημόσια διαβούλευση, 151 άρθρα έφθασαν στη Βουλή.

Ο κατ' επίφαση αυτός διάλογος στηρίχθηκε στις πολιτικές ερμηνείες στατιστικών δεδομένων, καθώς και συγκεκριμένων διαπιστώσεων. Θα σταθώ στις βασικότερες εξ αυτών, αναλύοντας ταυτόχρονα τις βασικές επιλογές του νέου νόμου και καταθέτοντας μια σειρά σκέψεων και προτάσεων που αφορούν το «μετά» αυτού του αναχρονιστικού και ταξικά ιδεοληπτικού νομοσχεδίου.

Διαπίστωση 1: Από τη σύγχυση στην κυριαρχία της κατάρτισης επί της εκπαίδευσης

Μετά την επί σειρά ετών πολιτικά ηθελημένη εννοιολογική σύγχυση εκπαίδευσης και κατάρτισης στα πλαίσια της «Διά βίου μάθησης», σύγχυση η οποία αποτέλεσε τον τροφοδότη σειράς συνεπειών, όπως:

1. Η υποβάθμιση και η μη ανάδειξη της οργανωμένης θεσμικής διάστασης της μάθησης, ήτοι της δημόσιας εκπαίδευσης.
2. Η αποσύνδεση της κατάρτισης από το φυσικό της θεωρητικό υπόβαθρο, ήτοι από την ίδια την επιστήμη της εκπαίδευσης.
3. Η προώθηση και η δικαιολόγηση νομοθετικών «εξυπηρετήσεων» πλειάδας ιδιωτικών συμφερόντων στο χώρο της ΕΕΚ, προεξέχοντος του νόμου 4093 του 2012 μέσω του οποίου θεσπίστηκαν οι κοινές προδιαγραφές αδειοδότησης για τα ιδιωτικά σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης, τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ), τα Κολλέγια, τα ιδιωτικά ΙΕΚ, τα Φροντιστήρια και τα Κέντρα Ξένων Γλωσσών. Ένα χρόνο μετά, το 2013, με το νόμο 4152, θα επιτρέπονταν και η συστέγασή τους.

Τώρα με το νέο νόμο για την ΕΕΚ και την επισημοποίηση του δόγματος «Τα πάντα δύναται να θεωρούνται κατάρτιση» μετά το Γυμνάσιο, θεσμοθετούνται για δεύτερη φορά εντός της δομής του μετά-γυμνασιακού εκπαιδευτικού συστήματος οι διετούς διάρκειας Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.). Οι Ε.Σ.Κ. μπορούν να ιδρύονται από ιδιώτες, να λειτουργούν καθώς και να διοικούνται από «εκπαιδευτές» και όχι εκπαιδευτικούς και να παρέχουν μαθητεία άνευ αμοιβής σε 15χρονα παιδιά.

Την πρώτη φορά που αυτές θεσπίστηκαν μέσω του νόμου 4186 του 2013 με τη μορφή των Σ.Ε.Κ, απέτυχαν παταγωδώς. Λειτουργήσαν μόνο 4 από τις 95 που νομοθετήθηκαν και καταργήθηκαν. Γι' αυτό τώρα «προετοιμάζουν εγκαίρως» την πελατεία τους. Πρόκειται για ένα σημαντικό μέρος των τωρινών μαθητών της Α' τάξης των ΕΠΑΛ, οι οποίοι τον Ιούνιο θα κριθούν «ανεπαρκείς» μετά τον «κόφτη» των 7 μαθημάτων στα οποία θα εξεταστούν για πρώτη φορά μέσω της τράπεζας θεμάτων.

Επομένως και παρά τις μεγαλόστομες κυβερνητικές εξαγγελίες, καθώς και τις μεγαλεπήβολες διαπιστώσεις της έκθεσης Πισσαρίδη, σύμφωνα με τις οποίες «Συντονισμένη και διαρκής πρέπει να είναι η προσπάθεια για την αναβάθμιση και βελτίωση της ελκυστικότητας της λυκειακής (ΕΠΑΛ)», είναι δεδομένο πως εντός τριετίας ο τωρινός πληθυσμός των 108.772 μαθητών των ΕΠΑΛ θα συρρικνωθεί, ακόμη και κάτω από τους 98.161 μαθητές του 2013.

Άλλωστε στην έκθεση Πισσαρίδη προδιαγράφεται με σαφήνεια μέσω αναφορών όπως, η «*Αύξηση του μέσου μεγέθους των σχολικών μονάδων, με ουσιαστική αυτονομία συμπεριλαμβανομένων και των προσλήψεων, και αξιολόγησή τους*», η συνολική μείωση των σχολικών μονάδων, μεγάλο μέρος των οποίων θα αποτελέσουν οι μονάδες της ΕΕΚ.

Βέβαια τα στατιστικά στοιχεία που κατά κόρον χρησιμοποιεί τόσο η κυβέρνηση όσο και η έκθεση Πισσαρίδη, θα έπρεπε να έχουν οδηγήσει στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση από αυτή της μείωσης μαθητών και σχολικών μονάδων ΕΠΑΛ, αφού το ποσοστό των αποφοίτων Επαγγελματικών Λυκείων στην Ελλάδα είναι 25%, έναντι 40% των χωρών του ΟΟΣΑ.

Παράλληλα στο μετά-δευτεροβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης, με τον πλέον προκλητικό τρόπο δίδονται «χρήμα, πελάτες και νομοθετήματα» στους επιχειρηματίες των Κολλεγίων - ΚΕΚ - ΙΕΚ.

Συγκεκριμένα:

1. Θα κλείσουν σύντομα τουλάχιστον 50 δημόσια ΙΕΚ, ένεκα του μίνιμουμ ορίου συμμετοχής σπουδαστών που θέτει ο νέος νόμος (250 σπουδαστές σε Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη και 100 για την υπόλοιπη χώρα, εκτός των παραμεθόριων περιοχών). Αντίστοιχοι περιορισμοί δεν θεσπίζονται για τα ιδιωτικά ΙΕΚ.
2. Οι σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ υποβαθμίζονται και επανέρχονται στο μετά-γυμνασιακό επίπεδο, από το μετά-δευτεροβάθμιο επίπεδο στο οποίο λειτουργούσαν μέχρι τώρα. Η συνύπαρξη τους με τις ΕΣΚ καθίσταται προβληματική και ανταγωνιστική.
3. Θεσπίζεται η εξ αποστάσεως κατάρτιση ακόμη και για το σύνολο του ετήσιου προγράμματος των ΙΕΚ. Πρόκειται για ρύθμιση που δεν έχει ισχύ σε καμία άλλη εκπαιδευτική μονάδα και με απρόβλεπτες παραμορφωτικές συνέπειες.
4. Νομοθετείται ένα πιο «κλειστό» Πανεπιστήμιο, σε ό,τι αφορά την εισαγωγή των σπουδαστών των οικονομικά ασθενέστερων κοινωνικών στρωμάτων. Πρόκειται για την πρόσφατη ρύθμιση της Υπουργού Παιδείας σε συνέργεια με τους Πρυτάνεις, από την όμως εξαιρούνται τα ιδιωτικά κολλέγια για τα οποία δεν τίθεται ουδείς φραγμός.

Τέλος και για πρώτη φορά στην εκπαιδευτική ιστορία της χώρας, **η κατάρτιση όχι μόνο υποκαθιστά τη δημόσια εκπαίδευση αλλά και «επιδοτείται» θεσμικά έναντι αυτής, αφού:**

- ✓ Νομοθετείται η εισαγωγή σπουδαστών όλων των ΙΕΚ στα ΑΕΙ, όχι μέσω των πανελλαδικών εξετάσεων αλλά με κατατακτήριες.
- ✓ Θεσπίστηκε-ως συνέχεια της διάταξης του νόμου 4635/2020 για την επαγγελματική ισοδυναμία πτυχίων Κολλεγίων και ξένων πανεπιστημίων με αυτά των ελληνικών- η «αυτοματοποιημένη διαδικασία αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας των πτυχίων Κολλεγίων και των ξένων Πανεπιστημίων». Πλέον οι πτυχιούχοι κολλεγίων θα έχουν τα ίδια δικαιώματα άσκησης επαγγέλματος με αυτά των πτυχιούχων των δημοσίων ελληνικών ΑΕΙ. (Βλ. τις σχετικές ανακοινώσεις του ΤΕΕ και του Οικονομικού Επιμελητηρίου).

Η στόχευση όλων αυτών των επιλογών είναι πασιφανής. Η ροή των χρηματοδοτήσεων προς συγκεκριμένα ιδιωτικά συμφέροντα του χώρου της ΕΕΚ στη χώρα μας. Χρηματοδοτήσεις οι οποίες μέσω των ευρωπαϊκών και κρατικών ταμείων, πρόκειται τα επόμενα 5 χρόνια να υπερβούν το 1,5 δισ. ευρώ.

Διαπίστωση 2: Η διατήρηση των παθογενειών του ευρωπαϊκού ουραγού

Τα αρνητικά αποτελέσματα αυτών των οπισθοδρομικών «τοξικών» επιλογών τόσο για την εκπαίδευση όσο και για την ίδια την κατάρτιση μας είναι γνωστά. Τα βιώσαμε στο κοντινό παρελθόν μέσω αντίστοιχων νομοθετικών «διευθετήσεων». Αποτελούν πλευρές των διαπιστώσεων που οι συγκεκριμένες αντιλήψεις εξέθρεψαν και που τώρα προσπαθούν επικοινωνιακά να χρησιμοποιήσουν, ώστε να συγκαλύψουν τις τωρινές επιδιώξεις και τα μελλοντικά αποτελέσματα των αδιέξοδων πολιτικών τους, όπως:

(Α) Τη διόγκωση της ήδη απαξιωτικής αντίληψης των πολιτών για το επίπεδο της ποιότητας και της οργάνωσης των προγραμμάτων ΕΕΚ, ιδίως για τη χρονική περίοδο 2010 - 2017. Στην Ελλάδα έως το 2017, μόνο το 28,8% των σπουδαστών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επέλεγε την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται στο 47,8% (Cedefop 2020). Με την παραχώρηση δε τμημάτων της «Πιστοποίησης Προσόντων ΕΕΚ» σε ιδιωτικούς φορείς, θα πληγεί ακόμη περισσότερο η αξιοπιστία του όλου συστήματος της ΕΕΚ.

(Β) Τη συνέχιση της ήδη μικρής συμμετοχής του ενήλικου πληθυσμού στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Μια κατάσταση που φέρνει τη χώρα μας σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat το 2019, να βρίσκεται στην 24η θέση ανάμεσα στα 28 κράτη-μέλη της Ε.Ε. Μια κατάσταση η οποία διογκώνει αντί να αμβλύνει τις μορφωτικές και κοινωνικές ανισότητες, παρά τις περί του αντιθέτου εξαγγελίες της κυβέρνησης. Με τα στοιχεία του 2019, το ποσοστό των νέων ηλικίας 20-24 ετών που βρίσκεται εκτός εκπαίδευσης, εργασίας και κατάρτισης, ανέρχεται στο 22,5%.

(Γ) Τη διεύρυνση της αναντιστοιχίας εργασιακών δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας/απασχόλησης. Σύμφωνα με στοιχεία του 2018, στη χώρα μας το 62% όλων των θέσεων εργασίας ήταν σε επαγγέλματα που απαιτούν μεσαίου επιπέδου προσόντα. Το αντίστοιχο ποσοστό σε ευρωπαϊκό επίπεδο ήταν στο 50%.

(Δ) Κατηγοριοποιώντας τα επαγγέλματα με κριτήριο το επίπεδο των προσόντων που απαιτούνται για την εκτέλεσή τους, προκύπτει από την ίδια έρευνα **πως οι μεγαλύτερες ελλείψεις σε δεξιότητες στη χώρα μας αφορούν στα επαγγέλματα μεσαίων προσόντων: 42,6% έναντι 35,2% για τα επαγγέλματα υψηλών προσόντων και 22,2% για αυτά των χαμηλών προσόντων.** (Έρευνα Eurostat, 2019). Σε ανάλογη έρευνα του ΣΕΒ, διαπιστώνεται πως το 42,6% των επιχειρήσεων δυσκολεύεται να καλύψει κενές θέσεις εργασίας μεσαίου επιπέδου, εξαιτίας κυρίως της έλλειψης των κατάλληλων δεξιοτήτων και της απαιτούμενης εργασιακής εμπειρίας.

Επομένως η πολιτική αιτιολόγηση της κυβέρνησης για τη δημιουργία των διευθύνσεων Επαγγελματικών Σχολών Κατάρτισης μετά το Γυμνάσιο, κάθε άλλο παρά απαντά στο πρόβλημα της μεγάλης έλλειψης των μεσαίων τεχνικών επαγγελματικών προσόντων στη χώρα μας. Όπως η ίδια η ηγεσία του ΥΠΕΘ δήλωσε κατά την παρουσίαση του νομοσχεδίου, με τις ΕΣΚ ιδρύεται μια νέα δομή «στο επίπεδο του κατώτατου τεχνίτη», ώστε να αντιμετωπισθεί και «η μαθητική διαρροή». Όμως:

1^{ον}) Η μαθητική διαρροή μετά το Γυμνάσιο είναι σχετικά μικρή στη χώρα μας, στο 4,7%, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 10,6%.

2^{ον}) Η δημιουργία των ΕΣΚ θεωρητικά έρχεται να απαντήσει στο πρόβλημα της έλλειψης χαμηλών τεχνικών επαγγελματικών προσόντων. Μόνο που δεν είναι αυτό το βασικό μας πρόβλημα αφού εμφανίζεται σε ποσοστό 22,2%, δηλαδή σχεδόν στο ήμισυ της έλλειψης των μεσαίων τεχνικών επαγγελματικών προσόντων (42,6%).

3^{ον}) Υπάρχει η δυνατότητα να καλυφθούν και οι δύο ελλείψεις τεχνικών επαγγελματικών προσόντων, τόσο μέσω της ουσιαστικής αναβάθμισης των ΕΠΑΛ (μεσαίο επίπεδο), όσο και με την επανασύσταση των Τεχνικών Σχολών (ΤΕΣ), αν αυτό κριθεί εκπαιδευτικά και κοινωνικά αναγκαίο, μετά την Α' τάξη των ΕΠΑΛ.

Η δημιουργία των ΤΕΣ -απολύτως ενταγμένες στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας- μπορεί να απαντήσει στην έλλειψη των κατώτερων ειδικευμένων επαγγελματικών στελεχών της μικρομεσαίας παραγωγικής βάσης της χώρας. Η ίδια η παραγωγική διαδικασία και στους τρεις τομείς της, έχει ανάγκη τη «Μαστορική του 21ου αιώνα».

Έχουμε ανάγκη και δεν παράγουμε εκπαιδευτικά με επάρκεια έως τώρα, τον νέο «κατσαβιδάκια» μηχανολόγο των συνεργείων, τον νέο σύγχρονο «μαρκόνι» ηλεκτρολόγο κατοικιών και επιχειρήσεων, τους νέους ηλεκτρονικούς αυτοματοποιημένων συστημάτων, τους υδραυλικούς, τους επιπλοποιούς, τους μάγειρες, τα νέα στελέχη της εστίασης και της γαστρονομίας και ένα σύνολο άλλων τεχνικών ειδικοτήτων. Πρόβλημα το οποίο επιτάθηκε τη δεκαετία των μνημονίων, αφού το ελληνικό κράτος έπαυσε σχεδόν το σύνολο των προγραμμάτων κατάρτισης αυτοαπασχολούμενων, στους οποίους ανήκουν τα 2/3 των μικρών επιχειρήσεων της χώρας.

Αυτό το κατώτερο στελεχιακό τεχνικό δυναμικό δεν θα εξαχθεί από τα αναβαθμισμένα ΕΠΑΛ, τα οποία οφείλουν να έχουν ένα διαφορετικό και εντελώς διακριτό επαγγελματικό προσανατολισμό/κατεύθυνση. Ήτοι, της παραγωγής εκείνου του μεσαίου μορφωτικά ειδικευμένου τεχνικού στελεχιακού δυναμικού που αποτελεί και τη μεγαλύτερη αναγκαιότητα.

Η εκπαιδευτική επιλογή δημιουργίας των ΤΕΣ, θα συνεισφέρει θετικά και σ' ένα ακόμη πρόβλημα. Η εκπαιδευτική γενιά της περιόδου 2015-2018, εμφανίζει σημαντικό ποσοστό εγκατάλειψης/διαρροής για τους μαθητές των ΕΠΑΛ, της τάξης του 11% . Πρόκειται για 15χρονα παιδιά των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, κυρίως μετανάστες, Ρομά, παιδιά εγκαταλελειμμένα και χωρίς οικογένειες, παιδιά με παραβατική συμπεριφορά, τα οποία πρέπει να παραμείνουν εντός του δημοσίου εκπαιδευτικού συστήματος αποκτώντας προσόντα κατώτερων τεχνικών ειδικοτήσεων.

(Ε) Εκτός όμως του προβλήματος της αναντιστοιχίας εργασιακών δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας/απασχόλησης, **μείζον** εμφανίζεται και το **πρόβλημα των μορφωτικών και γνωστικών δεξιοτήτων** του μαθητικού δυναμικού. Η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία στην ΕΕ, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία του 2018 η μέση απόδοση των 15χρονων μαθητών μας είναι από τις χαμηλότερες μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ (451 στα μαθηματικά, με μέσο όρο 489 στις χώρες του ΟΟΣΑ, 457 στην κατανόηση κειμένου, με μέσο όρο 487 για τον ΟΟΣΑ, 452 στις φυσικές επιστήμες με μέσο όρο 452 για τον ΟΟΣΑ).

Το πρόβλημα των μορφωτικών και γνωστικών δεξιοτήτων παραπέμπει αφενός μεν στο σύνολο των λειτουργιών του εκπαιδευτικού μας συστήματος και στον αναπροσανατολισμό του προς την πρώιμη και αποσπασματική γνωστική εξειδίκευση αφετέρου δε στις διευρυμένες αυτή τη δεκαετία κοινωνικές ανισότητες. Ούτε η έκθεση Πισσαρίδη μπορεί να αποφύγει αυτή τη διαπίστωση, αφού ομολογεί πως στην ΕΕΚ *«Ακόμα πιο ανησυχητικό είναι το ότι παρατηρείται ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου των γονέων και των αποτελεσμάτων των μαθητών»*.

Το πρόβλημα χειροτερεύει εξαιτίας και της **έλλειψης «οριζοντίων εργασιακών δεξιοτήτων»**, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες στο νέο διεθνές και εγχώριο παραγωγικό τοπίο. Πρόκειται για εκείνες τις δεξιότητες/ικανότητες που είναι συνυφασμένες με την προσωπικότητα του σύγχρονου εργαζόμενου, όπως η ευέλικτη αντιμετώπιση των αλλαγών, η ικανότητα για μάθηση νέων πραγμάτων, οι επικοινωνιακές ικανότητες, η ικανότητα συνεργασίας, οι οργανωτικές ικανότητες και η ανάπτυξη πνεύματος πρωτοβουλίας. Στο ζήτημα αυτό, σύμφωνα με τον «Ευρωπαϊκό Δείκτη Δεξιοτήτων Ανθρώπινου Δυναμικού», βρισκόμαστε στην τελευταία θέση της Ε.Ε.

Είναι όμως δυνατόν, τόσο το πρόβλημα των μορφωτικών και γνωστικών δεξιοτήτων όσο και αυτό των δεξιοτήτων του ανθρώπινου/εργατικού δυναμικού, να επιλυθούν και η κατάσταση έστω σταδιακά να βελτιωθεί, μέσω της στροφής της δημόσιας επαγγελματικής/τεχνικής εκπαίδευσης προς τη φθηνή, πρόσκαιρη και πρώιμη ιδιωτικοποιημένη κατάρτιση;

Το ακριβώς αντίθετο θα συμβεί. Η στοιχειώδης γνώση της επιστήμης της εκπαίδευσης, όπως και οι διεθνείς εμπειρίες λειτουργίας των εκπαιδευτικών συστημάτων το επιβεβαιώνουν και η κυβέρνηση το γνωρίζει. Η όλη κατάσταση θα χειροτερέψει σε όλους τους δείκτες μορφωτικών, γνωστικών και εργασιακών δεξιοτήτων. Ο ευρωπαϊκός ουραγός θα παραμείνει στη θέση του, αλλά αυτό ουδόλως την ενδιαφέρει.

Διαπίστωση 3: Αναγκαία η εκ βάθρων μεταρρύθμιση μακράς διάρκειας της ΕΕΚ

Τα αρνητικά αποτελέσματα αυτών των οπισθοδρομικών «τοξικών» επιλογών τόσο για την εκπαίδευση όσο και για την ίδια την κατάρτιση μας είναι γνωστά. Τα βιώσαμε στο κοντινό παρελθόν μέσω αντίστοιχων νομοθετικών «διευθετήσεων». Αποτελούν πλευρές των διαπιστώσεων που οι συγκεκριμένες αντιλήψεις εξέθρεψαν και που τώρα προσπαθούν επικοινωνιακά να χρησιμοποιήσουν, ώστε να συγκαλύψουν τις τωρινές επιδιώξεις και τα μελλοντικά αποτελέσματα των αδιέξοδων πολιτικών τους, όπως:

Διότι αν όντως η παρούσα κυβέρνηση επιδίωκε να αντιμετωπίσει όλες αυτές τις μακροχρόνιες παθολογίες και τα στατιστικά στοιχεία που η ίδια επικαλείται, τότε θα έπρεπε να νομοθετήσει στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση από αυτή που αποφάσισε και ψήφισε. Στα λόγια και τις επικοινωνιακές κορώνες αυτό πράττει, αναφερόμενη σε «ριζική αλλαγή» που «σπάει τα στερεότυπα».

Στην πράξη, με την αναχρονιστική αντιμεταρρύθμιση της ΕΕΚ, θα παραμείνουμε καθηλωμένοι και δέσμιοι του παρελθόντος, εγκλωβισμένοι στις κληρονομημένες παθολογίες που η ίδιας φιλοσοφίας πολιτική συσσώρευσε για δεκαετίες και κυρίως αδυνατώντας να αντιμετωπίσουμε τις νέες παγκόσμιες επιστημονικές και παραγωγικές αλλαγές.

Μια «ριζική αλλαγή που όντως θα έσπαγε στερεότυπα», θα ήταν μόνο εκείνη που θα οδηγούσε στην ουσιαστική **αναμόρφωση** και στην παράλληλη **συνολική αναβάθμιση της θέσης** της δημόσιας Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης **εντός των δομών του εκπαιδευτικού μας συστήματος** και όχι ο νέος νόμος που ψηφίστηκε για την ΕΕΚ.

Γιατί όντως στις διαρκώς και με ταχύτατο ρυθμό μεταβαλλόμενες συνθήκες της 4ης ψηφιακής επανάστασης, αποτελεί μονόδρομο η εναρμόνισή της ΕΕΚ σε αυτές. Διαφορετικά δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις μεγάλες απαιτήσεις της σύγχρονης παραγωγικής πραγματικότητας. Ποια εναρμόνιση όμως;

- ✓ Αυτής που νομοθετήθηκε και οδηγεί στη φθηνή, μικρής διάρκειας εφήμερη και απαξιωμένη στις συνειδήσεις των πολλών κατάρτιση, η οποία θα λειτουργεί σε πολύ μεγάλο βαθμό «αεριτζίδικα», αναπαράγοντας τις κοινωνικές ανισότητες και υπηρετώντας το εύκολο κέρδος των ιδιοκτητών κολλεγίων;
- ✓ Αυτής που νομοθετήθηκε και είναι πλήρως αποστεωμένη από τις ευρύτερες μορφωτικές διαστάσεις της παιδείας, δίχως το αναγκαίο σεβασμό των δικαιωμάτων και του ρόλου των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητάς, ήτοι των μαθητών και των εκπαιδευτικών;
- ✓ Αυτής που νομοθετήθηκε και βρίσκεται σε μεγάλη αναντιστοιχία με τη μέση ευρωπαϊκή κατάσταση, τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και τον αναγκαίο παραγωγικό μετασχηματισμό της χώρας;

Για την αναμόρφωση της υπάρχουσας κατάστασης της ΕΕΚ στη χώρα μας, είναι αναγκαία μια γενναία, εκ βάθρων μεταρρύθμιση μακράς διάρκειας. Απαραίτητη γιατί μέσω αυτής, συνολικά οι απόφοιτοι της ΕΕΚ μπορούν και επιβάλλεται εκ των συνθηκών να αναπτύξουν:

1. Ένα σύνολο από σύγχρονες ικανότητες και δεξιότητες στη διάρκεια της επαγγελματικής τους διαδρομής.
2. Δεξιότητες που θα συνδυάζονται με το απαραίτητο γνωστικό υπόβαθρο για τη συνέχιση των σπουδών τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, για όσους το επιθυμούν.
3. Ικανότητες οι οποίες θα ανταποκρίνονται στην αναγκαιότητα της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας.

Το «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης» που συντάχθηκε το 2016, αποτελεί τη βάση εκκίνησης για αυτή την αναμόρφωση-ριζική μεταρρύθμιση μακράς διάρκειας της ΕΕΚ.

Οι **πολιτικές και εκπαιδευτικές προϋποθέσεις υλοποίησης** της μεταρρύθμισης, ώστε να υπάρξει η ουσιαστική αναμόρφωση και αναβάθμιση της ΕΕΚ, με την ταυτόχρονη πραγματική εναρμόνιση της στο διεθνές και ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, είναι:

- Ο ειλικρινής διάλογος και όχι οι προσχηματικές και πραξικοπηματικές αποφάσεις της «τελευταίας ώρας», τόσο με την εκπαιδευτική κοινότητα όσο και με τους κοινωνικούς, επαγγελματικούς και παραγωγικούς φορείς. Ο διάλογος αυτός είναι αναγκαίος για έναν ακόμη λόγο. Ως το μέσο επιβεβαίωσης και έκφρασης μιας πλατιάς κοινωνικής και πολιτικής συμμαχίας υποστήριξης της εκ βάθρων μεταρρύθμισης μακράς διάρκειας της ΕΕΚ.
- Οι διακριτοί θεσμικοί ρόλοι της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής & Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και της κατάρτισης.
- Η καθιέρωση ενός τύπου σύγχρονου Ενιαίου Λυκείου, επαναπροσδιορίζοντας στις τωρινές συνθήκες την εκπαιδευτική αντίληψη και τις θεσμικές πρακτικές του «Πολυκλαδικού Λυκείου» της δεκαετίας του '80.
- Η γενναία αύξηση της χρηματοδότησης αντί της υποχρηματοδότησης, η οποία ειδικά για το 2021 συνεπάγεται μείωση των δαπανών της ΕΕΚ κατά 33,38%. Στο σημείο αυτό η έκθεση Πισσαρίδη είναι αποκαλυπτική, αφού αναφέρει πως «Εν μέρει, η διαφορά στις δημόσιες δαπάνες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εξηγείται από τη χαμηλή συμμετοχή μαθητών στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα, η λειτουργία της οποίας απαιτεί υψηλότερη δαπάνη ανά μαθητή, λόγω και του εργαστηριακού της χαρακτήρα».
- Η επικαιροποίηση/μετεξέλιξη των τωρινών τεχνικών ειδικοτήτων των ΕΠΑΛ.
- Η προοδευτική εξέλιξη των προγραμμάτων σπουδών της ΕΕΚ, ώστε αυτά να καλύπτουν τις ανάγκες της πράσινης ανάπτυξης και της ψηφιακής οικονομίας. Αυτός είναι άλλωστε ο κεντρικός πυλώνας του πακέτου μέτρων που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 1η Ιουλίου 2020 (*Youth Employment Support: A Bridge to Jobs for the Next Generation*), τα οποία συνθέτουν μία γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά.
- Ο απαραίτητος εκσυγχρονισμός των βιβλίων, καθώς και της εκπαιδευτικής και εργαστηριακής τους υποδομής.
- Η άρση του θεσμικού πολυκερματισμού και του διοικητικού κατακερματισμού της ΕΕΚ.
- Τα ουσιαστικά μέτρα και οι παρεμβάσεις στήριξης της μαθητείας. Το σχολικό έτος 2018-2019 πραγματοποιήθηκαν 3.695 τοποθετήσεις σε θέσεις μαθητείας. Ποσοστό μικρό σε σχέση με τον πληθυσμό των 26.368 μαθητών της Γ τάξης των ΕΠΑΛ. Ήταν όμως μια αρχή, η οποία απαιτούσε περαιτέρω κρατική υποστήριξη. Δυστυχώς η τωρινή κυβέρνηση έπραξε και πράττει το ακριβώς αντίθετο.

- Η εισαγωγή της έννοιας του συμμετοχικού σχεδιασμού στη λειτουργία της ΕΕΚ. Σχεδιασμού τόσο κεντρικού όσο και περιφερειακού. Σχεδιασμός σημαίνει ιεράρχηση αναγκών, προτεραιοτήτων και στόχων, με τη χρήση των κατάλληλων διοικητικών μέσων, καθώς και των αναγκαίων οικονομικών χρηματοδοτικών εργαλείων. Σχεδιασμός δεν σημαίνει παράδοση της ΕΕΚ στις δυνάμεις της αγοράς και του ΣΕΒ, όπως αυτός που νομοθέτησε η τωρινή κυβέρνηση και «προετοίμασε» η έκθεση Πισσαρίδη ως «αποκέντρωση της εκπαίδευσης».

Μόνο μία εκ βάθρων μεταρρύθμιση μακράς διάρκειας θα επιτρέψει στην ίδια την ΕΕΚ:

- ✓ Να αποκτήσει εκπαιδευτικό όραμα, επαγγελματική προοπτική και κοινωνική καταξίωση.
Να εξελιχθεί στα μεγέθη του μέσου όρου της ΕΕ, επιλύοντας και όχι διαιωνίζοντας τις μακροχρόνιες παθολογίες της.
- ✓ Να παύσει η νομοθετική λογική του «ράβε - ξήλωνε», με τα συνεχή σκαμπανεβάσματα και τις παροδικές/προσωρινές εξάρσεις βελτίωσης.
- ✓ Αρνούμενη εμπράκτως την υιοθέτηση πολιτικών που αποσκοπούν στη δημιουργία πρόσκαιρων εντυπώσεων, «πουλώντας» εύκολες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διαδρομές, οι οποίες στην πράξη εξυπηρετούν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα.

Είναι φανερό πως επιχειρήθηκε η σκιαγράφηση δύο εντελώς διαφορετικών πολιτικών και εκπαιδευτικών σχεδίων, τα οποία ικανοποιούν αλλιώτικες ανάγκες, ενώ υποστηρίζουν και υποστηρίζονται από διαφορετικές κοινωνικές συμμαχίες.

Το πρώτο σχέδιο, αυτό της εκπαιδευτικής αντιμεταρρύθμισης της ΕΕΚ, ήδη το βιώνουμε και αποτελεί τη συνειδητή εφαρμογή που αντιστοιχεί στη βίαιη και πολυεπίπεδη αναδιάρθρωση νεοφιλελεύθερου χαρακτήρα που συντελείται στην οικονομία και στην ελληνική κοινωνία. Το δεύτερο σχέδιο της εκ βάθρων μεταρρύθμισης μακράς διάρκειας της ΕΕΚ.

Για να πάρει σάρκα και οστά χρειάζεται τη διαμόρφωση ενός **νέου κοινωνικού συμβολαίου**, των μισθωτών, των κατόχων μικρών αγροτικών εκμεταλλεύσεων, των επιστημόνων, της νεολαίας και των μικρομεσαίων παραγωγικών δυνάμεων,

- το οποίο να μπορεί να θέσει ρεαλιστικούς στόχους,
- κοινωνικής δικαιοσύνης και μείωσης των κοινωνικών ανισοτήτων,
- να χρησιμοποιήσει νέες μεθόδους για την αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης,
- να προχωρήσει με γοργά βήματα στην κάλυψη επειγόντων μορφωτικών, εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών στόχων.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

